

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
NIKŠIĆ

PRIMLJENO: 4. 05. 2020.			
ORG. JED.	BROJ	PRILOG	VRIJEDNOST
01	815		

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА У НИКШИЋУ

Вијеће Филолошког факултета на сједници одржаној 16. X 2019. изабрало нас је у Комисију за оцјену магистарског рада „Облици и функције коментара у приповијеткама Александра Тишме“ кандидата Бојана Рајевића, бр. индекса 2/11 са Студијског програма за српски језик и јужнословенске књижевности.

Сходно одлуци бр. 01-1945 од 22. X 2019. о усвајању Захтјева за оцјену магистарског рада, Комисија у саставу: проф. др Лидија Томић, предсједница Комисије, доц. др Горан Радоњић, ментор и проф. др Весна Братић, чланица, има част да Вијећу поднесе

ИЗВЈЕШТАЈ

Структура и садржај рада

Магистарски рад „Облици и функције коментара у приповијеткама Александра Тишме“ кандидата Бојана Рајевића има 65 страница, а садржи сљедећа поглавља и потпоглавља: **Предговор, Апстракт, Abstract, 1. Увод** (1.1. „Човјек – острво“; 1.2. Значај приповједачког коментара за Тишмину прозу; 1.3. Корпус, циљ, значај истраживања; 1.4. Шта је приповједачки коментар и како га препознати у тексту?; 1.5. Критеријум типологије), **2. Облици приповједачког коментара. Коментар и приповједач** (2.1. Став приповједача; 2.2. Процјењивачки коментар; 2.3. Квалификација; 2.4. Генерализација; 2.5. Апелативни коментар), **3. Коментар и елементи приповиједаног свијета** (3.1. Догађај; 3.2. Лик), **4. Коментар и приповиједање** (4.1. Метанарација; 4.2. Коментар о туђем причању), **5. Функције приповједачког коментара** (5.1. Мотивацијска функција; 5.2. Функција карактеризације; 5.3. Функција уопштавања; 5.4. Метафикцијска функција), **6. Закључак**. На крају рада налази се библиографија, подијељена на два дијела, **Извори**, тј.

6 књига Александра Тишме, и **Литература**, са 41 јединицом релевантне теоријске и критичке литературе.

У „Уводу“ је образложен избор теме, формулисан циљ истраживања и постављен методолошки оквир. Критички се сагледава рецепција дјела Александра Тишме, сагласност о његовој вриједности, као и о истицању његове „реалистичке“ димензије. Са друге стране, кандидат уочава да је у нашој науци о књижевности коментар у приповједном тексту недовољно изучен, не само кад је у питању Тишмина проза, већ и на општијем плану. Тиме се показује барем двоструки значај истраживања: да осветли са једне нове стране дјело значајног српског писца, и да пружи допринос бољем разумијевању једног важног појма за теорију приповиједања. Сем тога, једно такво истраживање могло би бити и подстицај за проучавање тог аспекта и код других писаца, а и уопште за употпуњавање слике о еволуцији приповједне прозе у другој половини XX вијека. За анализу је одабрано пет приповједачких збирки Александра Тишме: *Кривице* (1962), *Насиље* (1965), *Мртви угло* (1973), *Повратик миру* (1977), *Школа безбожничтва* (1978). Свеобухватност избора који се тиче Тишминих приповједака, истиче кандидат, омогућава двоструку перспективу – да се Тишмина проза сагледа у еволуцији, али и у досљедности.

Размотривши различита теоријска виђења коментара и приповједачког уплитања, елементе на основу којих се коментар може препознати у тексту и функције које су у коментару уочаване, кандидат даје дефиницију: „Приповједачки коментар је могуће дефинисати као тип говора у приповједном тексту којим се, прекидањем наративног тока, изриче став о приповиједаном свијету, свијету уопште или о приповједном тексту“.

С обзиром на комплексност и разноврсност коментара у приповједном тексту, кандидат предлаже типологију коментара, експлицирајући и критеријуме. С обзиром на предмет исказа, тј. оно на шта се коментар односи, издвојени су основни чиниоци приповједног текста: приповједач, приповиједани свијет са својим елементима и приповиједање. С обзиром на начин ангажмана приповједачевог гласа у односу према предмету коментарисања, тј. на начин учешћа и формалне сигнале који указују да се ради о коментару, кандидат издваја неке облике коментара: став приповједача, процјењивачки коментар, квалификација, генерализација, апелативни коментар. Најчешће се, примјећује кандидат, јавља тип коментара о приповиједаном свијету, унутар кога се као подтипови

издвајају коментар о ликовима и коментар о догађајима. На другој страни је коментар о приповиједању. У односу на последњи кандидат констатује да се код Тишме приповједачи ријетко осврћу на властито приповиједање, али анализирају начин на који њихови јунаци извјештавају о догађајима.

У поглављу „2. Облици приповједачког коментара. Коментар и приповједач“ анализирају се различити сигнали који упућују на присуство коментара у приповједном тексту, као што су лични глаголски облици, деикса и измјена темпоралног система, лексичко-семантички избор, уопштавања, дијалози са нараторима, графички сигнали. Анализирајући пажљиво одабране одломке из Тишминих приповједака, кандидат уочава бројне нијансе у значењу, при чему примјећује да се ријетко неки тип коментара јавља у „чистом стању“, него се углавном у једном коментару истовремено стварају вишеструки ефекти. Рецимо, неким коментаром се у исти мах може сажимати прича и њени актери, затим дати тумачење збивања, као и коментарисати друга тумачења тих истих збивања (која потичу од ликова), итд. Осим односа приповједача према елементима приповиједаног свијета, тумачи се и однос приповједача према читаоцу или слушаоцу, и ефекти који се тим односима производе.

Поглавље „3. Коментар и елементи приповиједаног свијета“, ослањајући се на нараторско разумијевање приповиједања, у фокус ставља догађаје и ликове као кључне елементе приче. Кандидат уочава да су код Тишме најзаступљенији управо коментари о ликовима, гдје се истиче суд приповједача, концепција свијета, и питања која приповједач поставља о смислу свијета и приповиједања. На основу тога кандидат закључује о најважнијим антрополошким питањима у Тишминој прози, што још једном упућује на то да се приступом који се у раду користи откривају релевантни аспекти књижевног текста.

Метафикцијским аспектом коментара бави се поглавље „4. Коментар и приповиједање“. Код Тишме се, како истиче кандидат, може запазити да приповједач коментарише властито и туђе приповиједање. Већ у првој Тишминој збирци примијењен је поступак у коме приповједач коментарише туђе причање, и наставиће да га примјењује и касније. Један од ефеката таквог коментара јесте скретање пажње на артифицијелност текста. Некад је тај поступак повод за упоређивање различитих верзија исте приче.

У наредном поглављу разматрају се различите функције приповједачког коментара. Кандидат тумачи да је најважнија и најучесталија функција мотивацијска, и да она дјелује

на готово све елементе приче. Ту се мотивишу знање, упућеност, степен поузданости приповједача, и они се крећу од истицања позиције приповједача и његовог односа према ликовима и збивањима до позивања на документ. Томе је блиско и упућивање приповједача на себе. Метафикцијском функцијом могли би се објединити сви облици приповједачког коментара, јер, истиче кандидат, чак и онда када говоре о чињеницама за које би се могло рећи да долазе из стварности, то је у вези са оним о чему се говори у фикцији.

У закључном дијелу сажимају се резултати истраживања, даје осврт на облике и функције коментара у приповијеткама Александра Тишме. Констатована је честа употреба приповједачког коментара у Тишминој приповједачкој прози, као и њен значај у, како каже кандидат, сложену систему средстава и техника којима се тај писац служи.

Закључак

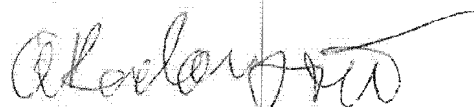
Комисија једногласно закључује да је у магистарском раду кандидат Бојан Рајевић показао методолошку утемељеност, смисао за аналитичко мишљење и тумачење комплексних књижевних појава. Рад је иновативан, и пружа значајан увид у један важан теоријски проблем, као и у дјело једног значајног писца.

Комисија позитивно оцјењује магистарски рад „Облици и функције коментара у приповијеткама Александра Тишме“ Бојана Рајевића, па са задовољством предлагемо Вијећу Филолошког факултета да прихвати овај Извјештај и кандидата позове на јавну одбрану.

Никшић, 4. V 2020.

Комисија

проф. др Лидија Томић, предједница

доц. др Горан Радоњић, ментор

проф. др Весна Братић, чланица

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВИЈЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА У НИКШИЋУ

Предлажем да Комисију за одбрану магистарског рада „Облици и функције коментара у приповијеткама Александра Тишме“, кандидата Бојана Рајевића, бр. индекса 2/11 са Студијског програма за српски језик и јужнословенске књижевности, чине:

1. Проф. др Лидија Томић, предсједница,
2. Доц. др Горан Радоњић, ментор,
3. Проф. др Весна Братић, чланица.

Никшић, 4. V 2020.

Доц. др Горан Радоњић